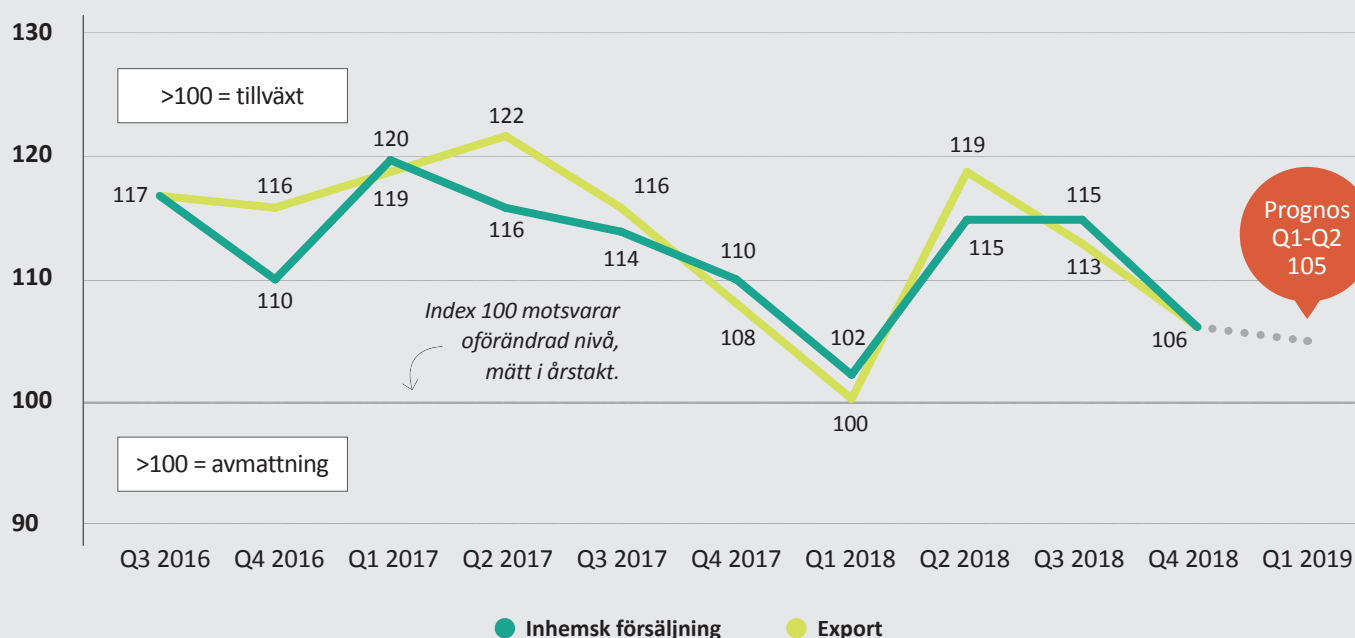

Konjunkturbrev

BILD 1. IKEM-INDEX ÖVER FÖRSÄLJNING PÅ HEMMA- OCH EXPORTMARKNADEN Q3 2016–Q4 2018. INDEXVÄRDE ÖVER 100 MARKERAR TILLVÄXT MÄTT I ÅRSTAKT.

Källa: IKEM

Exporttunga IKEM-företag rustar för Brexit

Fjolårets avslutande kvartal innebar en försiktig försäljningsökning för den femtedel av svensk industri som IKEM representerar; petroleum-, kemi-, läkemedels- samt plast- och gummiindustrin. På den avgörande exportmarknaden var tillväxten svagt positiv under perioden, uttryckt i index 106. Utvecklingen på hemmarknaden var identisk. Företagens halvårsprognos, som presenterades i november förra året, pekade mot en betydligt starkare period Q4-Q1 (index 111). Det ser ut att bli en tuff uppgift att nå upp till denna. Företagens nya halvårsprognos på index 105 förefaller vara mer realistiskt.

En signal om att konjunkturläget är förändrat vittnar de mest konjunkturkänsliga delarna inom IKEM om; kemi- samt gummi- och plastindustrin. Redan i Q4 avviker ►

IKEM
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige

de från IKEM-genomsnittet med svagt vikande exportvolym (index 99). Det kan jämföras med en mindre volymökning under Q3 uttryckt i index 104. Den volymmässiga exporttillväxten under Q4 är med andra ord framför allt kopplad till den svenska olje- och raffinaderiverksamhet som går starkt.

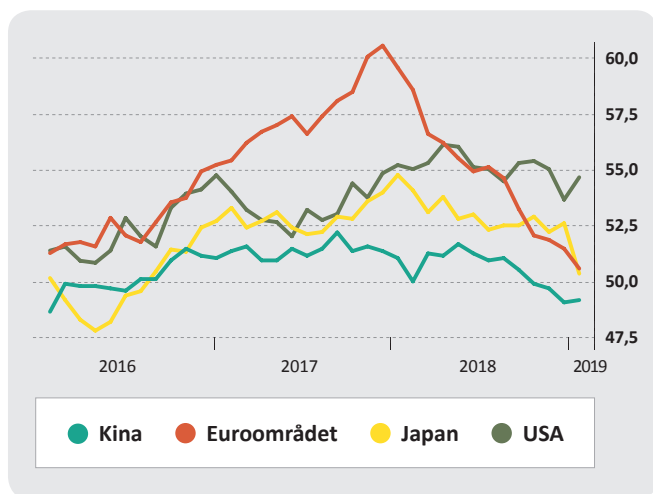
BRED UPPSLUTNING KRING KONJUNKTURAVMATTNING

Att döma av olika ledande indikatorer växlar konjunkturen i viktiga exportländer ned (se bild 2). Det tyska IFO-index har pekats brant nedåt under hösten och noterade en nivå strax under 100 i januari månad (index 100 markerar avtagande tillväxt). Försämrade tillväxtutsikter manifesteras också i att konjunkturförväntningarna skruvats ned bland de ledande globala konjunkturinstituten, senast av IMF. De har succesivt dämpat sina globala förväntningar under det senaste året och nedskrivningen i januari på 0,2 procentenheter innebär att de nu räknar med en global tillväxt på 3,5 procent 2019. Inte minst räknar de med att tillväxttakten i Eurozonen, med Tyskland i ledningen, växlar ned.

För IKEM-företagen, som har en exportandel om 85 procent, betyder det naturligtvis försämrade möjligheter att överträffa de senaste årens försäljningsvolym. Särskilt gäller det för de två mest konjunktürkänsliga branscherna kemi och gummi/plast. Företagens nya halvårsprognos på index 105 andas ändå en viss optimism, då man räknar med att kunna växa något över fjolårets inledande halvår.

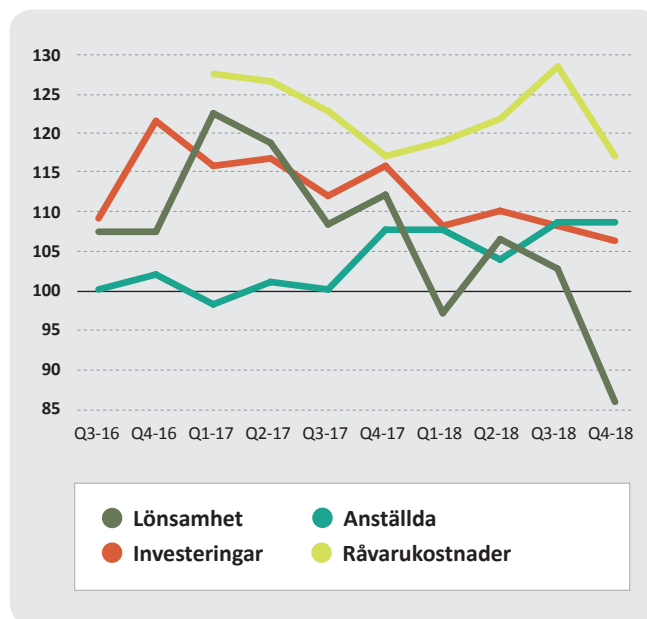
BILD 2. INKÖPSCHEFSINDEX ÖVER LEDANDE INDUSTRIKÄNDLÄNDER/VALUTAOMRÅDE. INDEXTAL ÖVER 50 MARKERAR FÖR VÄNTNINGAR OM TILLVÄXT.

Källa: Macrobond

BILD 3. IKEM-INDEX ÖVER LÖNSAMHET, ANSTÄLLDA, INVESTERINGAR OCH RÅVARUKOSTNADER.

Källa: IKEM

ÖKADE KOSTNADER OCH MINSKAD LÖNSAMHET

Ihållande kostnadsökningar på råvara, uppmätt i index 117 för Q4, sätter avtryck i en vikande lönsamhetsutveckling under kvartalet (bild 3). Index 84 markerar ett rejält avbräck i lönsamhetskurvan. En generellt försiktigare marknadsutveckling på de viktigaste svenska exportmarknaderna ger inte heller förutsättningar att ta ut ökade leveranspriser. För att lönsamheten skall komma tillbaka upp till tidigare nivåer är det därmed kortsiktigt avtagande/minskade priser på rå/insatsvara som krävs.

Råoljans prisutveckling är en god värdemätare på hur stora delar av IKEM-företagens inköpspriser utvecklas. Under senhösten rasade råoljepriset på världsmarknaden, men det var först mot slutet av november som kostnaden var lägre än motsvarande period året innan. Under inledningen av 2019 har råoljepriset vänt tillbaka upp igen efter att ha bottnat på 51 USD/fatet i slutet av december. I jämförelse med inledningen 2018 är kostnadsnivåerna dock fortsatt lägre (bild 4). En global konjunkturavmattning minskar sannolikheten för en återgång till fjolårets toppar på runt 86 USD/fatet. Sammantaget borde således IKEM-företagens kostnadsmassa under 2019 för rå/insatsvaror inte öka lika brant som under 2018. Snarare ser den ut att minska något, med reservation för att råoljepriset är mycket svårt att prognostisera.

BILD 4. SPOTPRISUTVECKLINGEN PÅ RÅOLJA. USD/FAT.

Källa: Macrobond

POSITIV SYSSELSÄTTNINGSTREND

Sysselsättningen fortsatte för femte kvartalet i följd att uppvisa tydlig tillväxt bland IKEM-företagen. Index 109 för Q4 var detsamma som under Q3. För helåret 2018 rapporterar IKEM-företagen om en sysselsättningsökning på 2 procent. Översatt för hela IKEM-industrin innebär det en ökning i antalet sysselsatta under fjolåret med cirka 800 personer.

I ljuset av att företagen återkommande rapporterat om svårigheter att hitta rätt kompetens är det intressant att sysselsättningsökningen blev så tydlig. Samtidigt är det rimligt att tänka sig att det underliggande rekryteringsbehovet varit ännu större.

I spåren av finanskrisen utvecklades sysselsättningen klart negativt inom IKEM-industrierna, i likhet med övrig svensk tillverkningsindustri. Tillsammans med en positiv utveckling av sysselsättningen också 2016 och 2017 markerar 2018 därmed ett definitivt trendbrott. När IKEM-företagen nu går in i en försiktigare konjunktur där antalet sysselsatta inte lika självklart kommer att öka, kan det dock innebära ökade möjligheter för företagen att hitta just den kompetens de söker.

En stark konjunktur under de senaste 3 till 4 åren märks också i att kapacitetsutnyttjandet sedan ett par tre kvartal är uppe på, eller strax över, 90 procent. Det är nivåer i paritet med övrig tillverkningsindustri. Ett varaktigt högt kapacitetsutnyttjande sätter avtryck i företagens möjligheter att öka produktiviteten, då flexibiliteten i utnyttjandet av produktionsresurserna minskar. Under Q4 rapporterar en andel om 89 procent av företagen att deras produktivitet antingen varit oförändrad eller minskat i jämförelse med samma period 2017. Ökade investeringar (bild 3) bland företagen tillsammans med nyrekryteringar leder på sikt till ökad produktionskapacitet och då finns även möjlighet till en mer gynnsam produktivitet-utveckling.

TEMADEL

Hård Brexit – är kemi-företagen förberedda?

En hård Brexit innebär per definition att WTO-regler börjar gälla för export till Storbritannien med allt vad det innebär i form av pappersexercis och tullar. I ett övergångsskede är bedömningen att det kommer innebära stor oreda när företag och myndigheter på båda sidor om kanalen skall börja tillämpa nya regelverk.

Nu närmar sig datumet för när Storbritannien ska lämna EU och ett avtal för ordnat utträde är ännu inte på plats. Vi har därför frågat företagen om, och i så fall hur, de förberett sig för en hård Brexit.

STORBRIANNIEN VIKTIG EXPORT-MARKNAD – BÅDE DIREKT OCH INDIREKT

Av den samlade svenska exporten till Storbritannien jan-nov 2018 utgjorde IKEM-företagens export en knapp fjärdedel. Exportvärdet var 19 mdkr. Storbritannien stod därmed för knappt 7 procent av IKEM-företagens totala export jan-nov 2018. Motsvarande andel för övrig varuexport under samma period var 4,4 procent.

Det brittiska exportberoendet skiljer sig dock relativt mycket åt mellan olje- och petroleumbranschen och kemi-, läkemedels- och gummi/plastindustrin. Olja och petroleum noterade en exportandel om hela 13 procent jan-nov 2018. Då har andelen ändå minskat från dryga 18 procent för helåret 2017. Övriga IKEM-branscher låg samtliga på eller strax under genomsnittet för övrig svensk varuexport till Storbritannien.

Det kan även vara värt att påpeka att för EU som helhet står exporten till Storbritannien för en betydligt större andel, 8 procent. Det innebär i sin tur ett indirekt exportberoende till Storbritannien för svenska industriföretag.

Ungefär 50 procent av IKEM-företagens export går till övriga länder inom EU. Produkter som ofta används som insatsvaror i annan industriproduktion med vidare export till Storbritannien. De komplexa handelsströmmarna som karakteriserar dagens globala värdekedjor gör det följaktligen mycket svårt att överblicka det samlade svenska beroendet av frihandeln mellan Sverige/EU och Storbritannien. En hård Brexit är av denna anledning något som riskerar att bli kännbart för fler än de IKEM-företag som har direkt export till Storbritannien.

TABELL 1. FÖRBEREDER ERT FÖRETAG PÅ EN HÅRD BREXIT? VIKTADE SVAR EFTER OMSÄTTNING.

Källa: IKEM

	JA	NEJ
Viktade	91	8
Oviktade	38	62

TABELL 2. HUR FÖRBEREDER NI ERT FÖRETAG PÅ EN HÅRD BREXIT? VIKTADE SVAR.

Källa: IKEM

Flytta produktionen från Sverige till egna produktionsanläggningar i Storbritannien	1%
Använda oss av brittiska legotillverkare	0%
Förberedda på extra pappersarbete och kostnader som kommer att krävas vid "hård Brexit"	40%
Sett över alla långa kontrakt med kunder i Storbritannien	30%
Undersöker vilka nya produktkrav som kan gälla i Storbritannien utan handelsavtal	33%
Säkrat upp kompetens inom tullområdet	23%
Analyserat olika transportalternativ till Storbritannien	36%
Annat	63%

DE STORA EXPORTFÖRETAGEN PLANERAR FÖR HÅRD BREXIT

Frågan är då hur IKEM-företagen (50 procent, oviktat, av respondenterna exporterar till Storbritannien) förbereder sig för ett värsta scenario med en hård Brexit? Hur mycket förberedelsearbete/resurser för olika Brexitutfall företagen är beredda att lägga ner beror på hur viktig den brittiska exportmarknaden är och vilka administrativa resurser man har tillgång till "inhouse" i form av specialistkompetens. De större företagen uppvisar generellt en förhållandevis stor grad av förberedelse. Med hänsyn tagen till företagets omsättning (viktad) svarar en betydande majoritet om 91 procent (Tabell 1) av företagen att de på olika sätt förberett sig för en hård Brexit. Oviktat svarar däremot drygt 60 av företagen att de inte vidtagit några åtgärder för den händelse att Storbritannien kraschar ut. Antingen för att de inte anser marknaden tillräckligt stor eller för att de helst väntar och ser vad som händer.

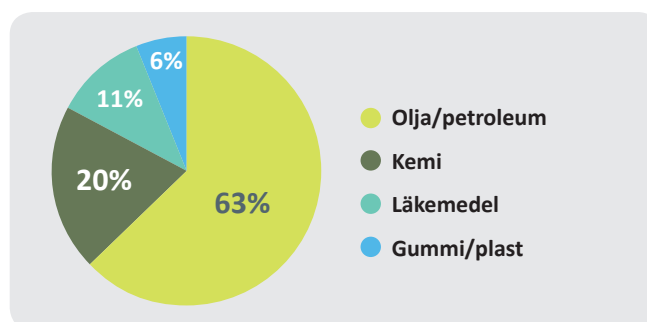
Bland de företag som vidtagit olika åtgärder för att i möjligaste mån vara förberedda för en hård Brexit har man bland annat satt sig in i det pappersarbete som förmodligen

kommer att krävas för export (40 procent, viktat). En tredjedel har undersökt vilka nya produktkrav som kan gälla i ett Storbritannien utan handelsavtal. En fjärdedel har säkrat upp kompetens inom tullområdet. Cirka en tredjedel har sett över alla långa kontrakt med kunder inom Storbritannien. En styv tredjedel har undersökt olika transportalternativ. Den största andelen står dock "annat" för. Det är åtgärder som är företags-specifika på olika sätt.

Trots att antalet frågetecken kring de framtida exportvillkoren till Storbritannien vid en hård Brexit tror en stor andel (69%) av företagen att exporten till landet under de närmaste åren ligger kvar på dagens nivåer alternativt ökar något. Den resterande knappa tredjedelen av företagen räknar däremot med en vikande export under sådana omständigheter.

BILD 5. IKEM-FÖRETAGENS EXPORT TILL STORBRIANNIEN JAN-NOV 2018 FÖRDELAT PÅ DELBRANSCH. TOTALT EXPORTVÄRDE 18,7 MDKR.

Källa: SCB

IKEM:s medlemsföretag verkar inom det breda spannet av plast-, gummi-, kemi- och läkemedelsproduktion. Branschens totala förädlingsvärde uppgår till en knappt femtedel av den totala industriproduktionen i Sverige. Exportvärdet var 270 miljarder kronor 2017. Samtliga redovisade svar, där annat ej anges, från konjunktur-enkäten är omsättningsviktade med företagets omsättning. Konjunkturbrevet redovisas för varje kvartal.

För frågor kontakta:

Carl Eckerdal, chefekonom

070-497 11 98

carl.eckerdal@ikem.se

IKEM

Innovation and Chemical Industries in Sweden

Innovations- och kemiindustrierna i Sverige

Box 55915 | SE 102 16 Stockholm | Sweden

www.ikem.se